

Brandveiligheid in gebouwen van de eredienst: bewust **worden-zijn-doen** in 5 stappen

1 VOOR DE BRAND

1 Inventariseer brandgevaarlijke situaties in en om het gebouw
Doe dit voor gebouw, erfgoedobjecten en mensen.

Acties voor de eigenaar/beheerder

- Verken uw gebouw, loop in en om het gebouw. Doe dit eventueel met een expert.
- Maak een lijst van brandgevaarlijke situaties. Denk ook aan ander gebruik (evenementen).
- Bespreek brandrisicoscenario's met eigenaar/beheerder en met vrijwilligers.
- Prioriteer de brandrisico's en breng ze in kaart. Maak een investeringsplan met tijdsplanning.
- Stel een prioriteitenlijst op met de meest waardevolle objecten die als eerste in veiligheid gebracht moeten worden. Zorg voor een veilige opslagplaats.
- Informeer bij uw verzekeraar welke schade wordt gedekt.

2 Organiseer continue aandacht voor brandveiligheid
Bewustwording van brandrisico's en alertheid zijn cruciaal.

Acties voor de eigenaar/beheerder

- Controleer steeds bij de gemeente de vigerende voorschriften inzake brandveiligheid.
- Zet brandveiligheid als vast punt op de agenda.
- Herhaal regelmatig de oplijsting van brandrisicoscenario's. Doe dit altijd bij verbouwingen, restauraties en grote evenementen.
- Oefen jaarlijks gezamenlijk een brandrisicoscenario. Wie doet wat op welk moment?
- Train uzelf en anderen om alert te zijn. Spreek mensen aan als u iets opvalt.

3 Investeer in brandveiligheid
Ga na wat geregeld is en wat nog nodig is.

Acties voor de eigenaar/beheerder

- Werk evacuatieprocedures uit en hang op zichtbare plekken duidelijke evacuatieplaattegronden op.
- Leg contact met de brandweer en gemeente en maak afspraken over een jaarlijkse evacuatieoefening.
- Communiceer over en overloop met de betrokkenen de evacuatieprocedures.
- Oefen samen met alle betrokkenen, evalueer en verwerk nieuwe inzichten in de instructies.
- Volg periodiek een cursus EHBO.
- Overleg met de brandweer de prioriteitenlijst met waardevolle objecten en maak een plan voor evacuatie.
- Beperk de sleuteluitgifte. Maak een sleutelbeheerplan voor het gebouwinstalleer een sleutelkluis voor de brandweer indien de brandweezone dit faciliteert.
- Sluit een onderhoudscontract af voor technische en elektrische installaties.
- Stel instructies op om brand te voorkomen. Denk aan:
 - regelmatige controle van brandcompartimentering;
 - doven van kaarsen bij het sluiten van het gebouw;
 - uitschakelen elektrische apparatuur buiten openingstijden;
 - inzetten brandwacht, extra controlerende en blusser bij brandgevaarlijke werkzaamheden.
- Stel instructies op hoe te handelen bij brand. Zie stap 4.
- Maak een calamiteitenplan. Hang de instructies op strategische en goed zichtbare plaatsen in het gebouw.

* Brand kan door diverse oorzaken ontstaan

Brand kan door diverse oorzaken ontstaan. De meest voorkomende zijn brandgevaarlijke werkzaamheden, blikseminslag, brandstichting en technisch defect.

- **Natuurlijke oorzaak**
 - Blikseminslag
- **Technische oorzaak**
 - Ondeskundige aanpassing/uitbreiding van de elektrische installatie
 - Overbelasting van de elektrische installatie
 - Inductieschade als gevolg van blikseminslag
 - Oververhitting van verlengsnoeren en kabelhaspels
 - Kortsluiting door knagend ongedierte
 - Vlambogen (niet goed aangesloten bedrading)
 - Storing in technische installaties als gevolg van geen of ondeskundig onderhoud
- **Oorzaak menselijk handelen (onachtzaamheid/onoplettendheid/ondeskundigheid)**
 - Brandgevaarlijke werkzaamheden waarbij warmte of vonken ontstaan zoals slijpen, snijden, lassen, boren, solderen en open vuur bij dakdekken met bitumen
 - Niet uitvoeren van onderhoud aan technische installaties
 - Gebruik en opslag van brandversnellers zoals wasbenzine, terpentijn, white spirit en lijnolie
 - Gebruik verlengsnoeren, kabelhaspels, stekkerdozen
 - Roken
 - Wensballon en vuurwerk
 - Vandalisme, baldadigheid en brandstichting
- **Brandoverslag vanuit een aangrenzend gebouw**

Let op de volgende punten bij een rondgang in en om uw gebouw:

- Stoffige ruimten (zolders, kappen, kabelgoten of zekeringkast)
- Sigarettenpeuken
- Opslag van (oud) papier en versiering in meterkast en andere technische ruimten
- Opslag brandbaar afval of de aanwezigheid van afvalcontainers binnen vijf meter van de gevel
- Opslag obstakels (stoelen, tafels) op vluchtroutes
- Brandbare versiering of ander materiaal (gordijnen) rondom hittebronnen als lampen en kaarsen
- Hoeveelheid en kwaliteit bekabeling, verlengsnoeren, kabelhaspels
- Kwaliteit van (wand)contactdozen of bedrading
- Kwaliteit, werking en keuring van bliksembeveiliging en bliksemafleiders
- Toegang tot waardevol roerend erfgoed (zilverwerk, schilderijen, beelden, liturgische objecten)
- Werking van veiligheidsverlichting en nooduitgangen
- Risicovolle aangrenzende panden (horeca, studentenhuus)
- Bereikbaarheid van blusmiddelen
- Bereikbaarheid van de aanrijroute(s) voor hulpdiensten

Maatregelen voor gebouw en objecten

- Installeer branddetectie in de vorm van rookmelders en/of een brandmeldinstallatie, ook op de zolders.
- Installeer (bij grote gebouwen en/of veel bijgebouwen) een ontruimingsalarm, met doormelding naar de brandweer.
- Kijk naar mogelijkheden voor brandbestrijding op de zolders zoals droge stijgleidingen, sprinklers/watermistinstallatie, rook- en warmteafvoerinstallatie en brandwerend compartimentering.
- Zorg voor een gekeurde bliksembeveiliging.
- Zorg dat de elektrische installatie genoeg capaciteit heeft bij dagelijks gebruik en niet-alledaagse activiteiten (evenementen).
- Installeer een overspanningsbeveiliging.
- Maak alleen gebruik van CE-gekeurde producten. Koppel geen snoeren aan elkaar.
- Let op de juiste veiligheidsverlichting en bewegwijzering.
- Gebruik alleen brandvertragende metalen emmers en afvalbakken met metalen zelfsluitende deksels voor afval en kaarsrestanten.
- Maak gebruik van een brandwerende kluis voor het opbergen van waardevolle objecten.
- Gebruik enkel geïmpregneerde versieringen.
- Hang blusmiddelen op goede bereikbare plekken.
- Zorg voor een EHBO-koffer en noodmaterialen zoals branddeken, bezem, emmers, dweilen en zaklamp.

4 TIJDENS DE BRAND

4 Brand? Handel direct!
Bij alles wat u doet staat veiligheid voorop.

Acties voor de eigenaar/beheerder

- Volg de algemene instructies wat te doen bij brand.
- Doe in ieder geval het volgende:
 - sla alarm, doe dit, indien aanwezig, via de handbrandmelder;
 - bel direct 112;
 - zelf blussen kan alleen bij een klein beginnend brandje. Contacteer de brandweer steeds ter controle;
 - zelf blussen niet (meer) mogelijk? Stel dan, indien aanwezig, het ontruimingsalarm in werking en evacueer het gebouw volgens de procedure;
 - Wacht de brandweer op en geef relevante informatie (hoe, wat, waar).

Maatregelen voor gebouw en objecten

- Sluit zoveel mogelijk ramen en deuren.
- Schakel de hoofdschakelaar uit.
- Draai de gaskraan dicht.
- Vraag de brandweer te helpen met het evacueren van waardevolle objecten. Breng ze zelf naar een veilige opslagruimte.

5 NA DE BRAND

5 Herstel schade aan gebouw en erfgoedobjecten
Zorg voor betrokkenen, bespreek met elkaar wat er goed ging en wat niet.

Acties voor de eigenaar/beheerder

- Neem contact op met de verzekeraar.
- Neem contact op met PARCUM.
- Is het gebouw een beschermd monument, neem dan contact op met het Agentschap Onroerend Erfgoed en vul het formulier in om schade te melden.
- Geef nazorg aan uw medewerkers.
- Bedank hulpverleners en anderen die hulp hebben geboden.
- Nodig alle betrokkenen uit voor een evaluatie.
- Verwerk nieuwe inzichten in de instructies en het oefenprogramma.

Maatregelen voor gebouw en objecten

- Overleg met gemeente, verzekeraar, aannemer, architect, Monumentenwacht en eventueel het agentschap Onroerend Erfgoed over te treffen (constructieve) maatregelen.
- Denk aan:
 - bescherming tegen inregenen (zeil, tijdelijke overkapping);
 - plaatsen van hekwerk (veiligheid mensen en tegen diefstal);
 - ondersteunen van muren en vloeren (stutten, schragen, stempelen).
- Raak zo weinig mogelijk beroete voorwerpen aan.
- Schakel een beredderingsbedrijf in.
- Zorg bij het opruimen voor het veiligstellen van onderdelen en objecten.
- Breng waardevolle objecten naar een veilige droge plek.

Kijk voor meer informatie op parcum.be/veiligheidszorg

Continue aandacht voor brandveiligheid is een noodzaak

De brand in de Notre Dame in Parijs schokte veel mensen: gelovigen, erfgoedliefhebbers, omwonenden, bezoekers en kerkbeheerders. En in België gebeurt het ook! Het is verstandig om er vanuit te gaan dat bij brand het gebouw volledig verloren gaat. Gelukkig is het mogelijk om brand te voorkomen of te beperken. Deze poster maakt dat in vijf stappen duidelijk.

Het overzicht hiernaast is niet compleet, maar in de afgelopen jaren heeft er in heel wat gebouwen van de eredienst in Vlaanderen brand gewoed. Vaak met een hoog oplopende financiële schade. Altijd is er sprake van verdriet om het verlies van het gebouw en het aanwezige erfgoed. Gebouwen van de eredienst zijn verbindende factoren in een gemeenschap en bezoekers én omwonenden blijven vaak ontredderd achter na een brand.

Wees bewust van de brandrisico's, zorg voor preventie en neem bij een calamiteit de juiste maatregelen. Deze poster helpt u daarbij.

Een initiatief van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nederland | Vertaling naar deze Vlaamse versie door FARO, Monumentenwacht en PARCUM | Ontwerp en illustraties: Studio Tint, Den Haag | juni 2020

